

Finanssipalveluiden saatavuudesta kohti talousosaamisen ja luottamuksen syventämistä

Talousosaaminen | 23.10.2026 | Anu Raijas

KIRJOITTAJA

Anu Raijas
Talousosaamisen
neuvonantaja

Erilaiset digitaaliset pankki- ja maksupalvelut, luotot ja sijoitusmahdollisuudet ovat tänä päivänä melkein kaikkien saatavilla. Pääsy näihin palveluihin ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ihmiset tekisivät hyviä taloudellisia päätöksiä tai että heille koituisi niistä taloudellista hyvinvointia. Talousosaaminen ei yksin riitä. Myös toimintaympäristön on tuettava hyviä valintoja.

Lue tekoälyn avulla luotu tiivistelmä

- Talousosaamiseen tarvitaan tiedon lisäksi ymmärrystä vaihtoehtoista ja luotettavan avun saavuttamista, erityisesti haavoittuville ryhmille.
- Digitaalisten palvelujen käytössä korostuu turvallisuus ja kriittinen arviointi, ja palveluiden tulee olla ymmärrettäviä ja käyttäjälähtöisiä.
- Luottamus finanssimarkkinoihin syntyy läpinäkyvistä ja oikeudenmukaisista käytännöistä.

Finanssipalveluiden saatavuus on vasta ensimmäinen askel

Talousosaamisen edistämisessä huomio kiinnittyy helposti vain tiedon tarjoamiseen. Tämä on luonnollisesti tärkeää, mutta se ei yksin riitä. Tietoa vastaanottaessa ihmisen on osattava verrata tarjolla olevia vaihtoehtoja sekä niiden kustannuksia, seurauksia ja mahdollisia riskejä. Lisäksi on tiedettävä, mistä saa tarvittaessa luotettavaa apua.

Erityistä huomiota tarvitsevat talousvaikeuksissa ja muut haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset. Jos tulot eivät riitä välttämättömiin menoihin tai palvelut ovat vaikeita käyttää, talousopetuksella ei voida yksin ratkaista ongelmaa. Jotta taloudellista hyvinvointia syntyisi, tarvitaan myös hinnaltaan ja rakenteeltaan sopivia finanssipalveluita sekä toimivaa kuluttajansuojaa ja sosiaalipoliittisia ratkaisuja. Talousopetusta ja toimintaympäristön rakenteellisia ratkaisuja ei siksi pidä asettaa vastakkain, vaan niiden tulee tukea toisiaan.

Taloudellinen tieto ei automaattisesti johda parempaan toimintaan

Perinteisellä talousopetuksella tähdätään ensisijaisesti taloudellisen tietämyksen paranemiseen, mutta tavoitteena pitäisi olla myös muutos toiminnassa. Hyvistä aikeista huolimatta ihmiset eivät tee päätöksiä aina harkiten. Kiire, rutiinit ja tottumukset, tunteet ja välittömän hyödyn tavoittelu vaikuttavat siihen, miten päätöksentekoon panostetaan. Päätöksentekoa voidaan harjoitella liittämällä talousopetus konkreettisesti ihmisten arkeen ja tarjoamalla mahdollisuuksia budjetoinnin, säästämisen, sijoittamisen ja vaihtoehtojen vertailun harjoitteluun turvallisessa ympäristössä.

Talousopetuksen lisäksi tarvitaan selkeää viestintää, toimivaa kuluttajansuojaa, vastuullisia palveluja ja tutkimustietoa. Ihmisten talousosaamista on tärkeää vahvistaa, mutta samalla on huolehdittava siitä, että toimintaympäristö mahdollistaa hyvien taloudellisten valintojen tekemisen.

Digitaalisessa ympäristössä korostuu turvallisuus

Toimintakyvyn merkitys korostuu erityisesti digitaalisessa ympäristössä, jossa päätöksiä tehdään usein nopeasti ja palvelut kehittyvät jatkuvasti. Digitalisaatio on tehnyt raha-asoiden hoitamisesta nopeaa ja vaivatonta, mutta samalla päätöksentekoympäristö on tuonut mukanaan haasteita. Uudet finanssituotteet, tekoälyä hyödyntävät palvelut sekä taloudelliset huijaukset ja petokset edellyttävät kriittistä arviointia. Talousosaamiseen liittyikin myös kyky tunnistaa luotettava tieto, käyttää digitaalisia palveluja turvallisesti ja harkita ennen päätöksentekoa.

Vastuuta digitaalisen ympäristön päätöksenteosta ei saa siirtää kokonaan käyttäjälle. Palveluiden tulee olla ymmärrettäviä ja turvallisia, ja niiden suunnittelussa tulisi ottaa huomioon ihmisten erilaiset valmiudet. Lisäksi tarvitaan selkeää viestintää. Viranomaisten tehtävänä on ylläpitää turvallisen verkkoasioinnin sääntelyä ja suoja mekanismeja.

Mistä luottamus syntyy?

Luottamus finanssimarkkinoihin ei synny pelkästään siitä, että ihmiset tietävät enemmän. Luottamus rakentuu läpinäkyvistä ja oikeudenmukaisista toimintatavoista, ymmärrettävästä viestinnästä, toimivasta kuluttajansuojasta ja uskottavista turvamekanismeista. Kun palvelun käyttäjä ymmärtää, mitä hänelle tarjotaan, miten hänen tietojansa käytetään ja miten ongelmatilanteessa toimitaan, myös hänen mahdollisuutensa tehdä harkittuja päätöksiä vahvistuu.

Talousosaamisen edistämisen lisäksi meidän tulisi kiinnittää huomiota myös turvalliseen toimintaympäristöön, kuluttajansuojaan ja luottamuksen rakentamiseen. Tämä haastaa jokaisen toimijan tarkastelemaan omaa talousosaamistyötään: tarjoammeko vain tietoa vai autammeko ihmisiä myös muuttamaan toimintaansa? Ovatko palvelumme varmasti ymmärrettäviä erilaisille käyttäjille? Mittaammeko vain osallistujamääriä vai sitä, syntyykö toiminnastamme todellista hyötyä?

Talousosaamisen edistäminen tulee nähdä pitkäjänteisenä eri sektoreiden välisenä yhteistyönä, jossa tutkimus, käytäntö ja viestintä tukevat toisiaan. Ihmisillä on oltava palveluihin pääsyn lisäksi myös mahdollisuus käyttää niitä omaksi hyödykseen ja perusteltu syy luottaa niihin.

Talousosaamisen neuvonantaja Anu Rajas osallistui lokakuussa 2026 Maltalla pidettyyn taloudellisen hyvinvoinnin konferenssiin. Konferenssin osallistujat olivat viranomaisia, tutkijoita, opettajia, nuoria sekä finanssialan ja -teknologian toimijoita. Laaja osallistujajoukko korosti hyvin sitä, että talousosaamisen parantamiseen tarvitaan monen toimijan panostusta.

Asiasanat

luottamus, talousosaaminen